

5

W świecie wynalazków

Rafał Kosik ♦ *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi* (fragmenty)

Nika była na miejscu pierwsza i teraz, siedząc na schodkach, czytała książkę. Obok leżał poobijany rower, który zapewne wiele już przeszedł. Przednia opona była pomarańczowa, tylna czarna i niemal łysa. Nika nawet na wyprawę rowerową założyła martensy, choć zrezygnowała ze spódniczki na rzecz powycieranych spodni w nieokreślonym kolorze.

Felix i Net przyjechali niemal jednocześnie, kilka minut po czasie. Net miał na nosie jaskrawożółte okulary. [...]

Felix siedział na stojącym w miejscu rowerze, ale nie podpierał się nogą! Nie mógł już dłużej udawać, że nie widzi ich zdziwionych spojrzeń.

– Mój wynalazek – powiedział z dumą i popukał w niewielkie półokrągłe pudełko pod siodełkiem. – Czujnik przechyłu, silnik elektryczny i koło zamachowe – żyrostat. Akumulator ładuje się podczas hamowania.

– Sam to zrobiłeś? – zapytał z niedowierzaniem Net. – Jakiego procesora użyłeś?

– Już mówiłem, że nie znam się na komputerach. To prosty układ elektryczny. Początkowo używałem wysuwanych automatycznie kółek, ale... głupio to wyglądało. Tak jest znacznie lepiej. Gdy rower zaczyna się minimalnie przechylać, wykrywa to czujnik i uruchamia silnik z kołem zamachowym. To tak jakbyś stał na linie i machał rękami, żeby złapać równowagę.

I Net, i Nika musieli sami się przekonać, że urządzenie naprawdę działa. Net obejrzał dokładnie cały rower i zwrócił uwagę na małe coś przypięte do kierownicy, obok zestawu przełączników. Wyglądało jak bardzo stary telefon komórkowy. Wyświetlacz i kilka przycisków.

– To ty poważnie mówiłeś z tym satelitą – zdziwił się Net. – To GPS¹!

– Wprowadziłem do niego trasę z domu do szkoły – wyjaśnił Felix – i dzięki temu się nie gubię.

Net był pod wrażeniem, ale nic więcej już nie powiedział. Wsiedli na rowery i ruszyli, starając się omijać ruchliwsze ulice. [...]

Felix otworzył furtkę kluczem. Weszli na wyłożoną kamieniami alejkę i zostawili rowery na trawniku.

– Co to za dachówka? – Net zadarł głowę. – Wygląda jak szkło.

– Baterie słoneczne – wyjaśnił Felix. – W naszym klimacie nie są zbyt wydajne, ale i tak się opłacało.

Kiedy znaleźli się na werandzie, Felix nacisnął przycisk przy drzwiach. Obok przesunęła się metalowa płytka, odsłaniając podświetlaną klawiaturę. Felix, udając, że nie zwraca uwagi na zaskoczona spojrzenia, wpisał kod i zamek otworzył się sam. [...]

Kuchnia wyglądała niezwykle. Przypominała magazyn na wpół rozebranych urządzeń. Goście usiedli przy stole, a Felix włączył zaparzaczkę herbaty. Urządzenie miało wielkość przenośnego telewizora i wyglądało jak coś, z czego zdjęto część obudowy i wymontowano połowę części. Z wnętrza dochodziły dźwięki przesuwających się i obracających mechanizmów. Ze szczeliny

¹ GPS (czytaj: dżi pi es) – system nawigacji satelitarnej. Urządzenie odbiera sygnały z satelitów, dzięki czemu ustala własną pozycję z dokładnością do kilku metrów. System należy do Departamentu Obrony USA.

w dolnej części urządzenia wysunęła się metalowa łapka trzymająca spodeczek. Postawiła go na blacie przed urządzeniem. Druga, podobna, sięgnęła po filiżankę i wsunęła ją pod otwór dyszy. Rozległ się szum wrzącej wody i po chwili parujący aromatyczny płyn wypełnił filiżankę. Łapka postawiła ją na spodeczku i przesunęła w bok. Zaparzacz zrobił to samo z kolejnymi dwiema filiżankami. [...]

Nika pierwsza, dystyngowanym gestem, uniosła filiżankę do ust i ostrożnie upiła łyk.

– Bardzo dobra – przyznała. – Ale czy zwykły czajnik nie byłby prostszy w użyciu?

– Najbardziej wyczesana kuchnia, jaką widziałem – ocenił Net, rozglądając się. – Jak to wszystko działa bez komputerów? [...]

– Mój tata jest wynalazcą – wyjaśnił. – To, co tu widzicie, to urządzenia, które pewnie nigdy nie wejdą do seryjnej produkcji. Konstruuje je dla własnej przyjemności. Wszystko mechaniczno-elektryczne. Bez komputerów. [...]

Sprowadził ich do sporego warsztatu, mieszczącego się w piwnicy. [...]

Pod kilkoma małymi okienkami stał długi stół z najróżniejszymi narzędziami. Wzdłuż pozostałych ścian zamontowano solidne regały, aż do sufitu zastawione pudłami i fragmentami najróżniejszych mechanizmów. Były tu modele samolotów, małe roboty, telewizor, głowa manekina, niezidentyfikowane wiązki przewodów, silniki i tryby. [...] W kącie oparta o ścianę stała zakurzona mechaniczna ręka, a obok niej coś, co mogło być modelem wojskowej amfibii. [...]

Nika zerknęła na jedną z półek, pisnęła cicho i cofnęła się.

– Tam jest pająk gigant – szepnęła.

– To robot kroczący – wyjaśnił Felix i zdjął z półki czarny mechanizm wielkości dłoni z ośmioma metalowymi odnóżami. – Przydatny, kiedy coś wpadnie pod kanapę. [...]

Obok „pajaka” stał mały pojazd gasienicowy z długą anteną, kulka z wystającymi antenkami, coś co wyglądało jak mechaniczny wąż i para półokrągłych, karbowanych klocków wielkości dłoni.

– Hopsasy – wyjaśnił Felix – czyli obcasy na sprężynach. [...]

– Co jest w tym czarnym pudełku? – zapytała Nika. [...]

– Negatywka. To takie coś jak pozytywka, ale gra heavy metal. Prezent dla niegrzecznych dzieci. [...]

Zdjął z regału tekturowe pudełko i wyciągnął z niego mały helikopter, który razem ze śmigłem mieścił się w dłoni.

– To mikrohelikopter – wyjaśnił. – Zdalnie sterowany szpieg. Z przodu ma kamerę mniejszą od paznokcia. Możemy nim śledzić ruchy wroga. Gdy pomalujemy go na białą, nie będzie rzucała się w oczy na tle sufitu.

Sięgnął po kolejne pudełko i wyciągnął z niego długopis z przewodem zakończonym małą słuchawką.

– Mikrofon kierunkowy – wyjaśnił, biorąc następne pudełko. [...]

Wyciągał i pokazywał kolejne wynalazki. Kieszonkowe solarium, klimatyzacja do butów, latarka na baterie słoneczne, aparat do gaszenia zapalek, mikromyśliwiec do zwalczania komarów, samojedźna golarka i tak dalej.

Net przyglądał się gadżetom z szeroko otwartymi oczami.

– Aparat do gaszenia zapalek? – zdziwił się. – Przecież to idiotyczne.

– Być może – przyznał Felix. – Tata często traktuje swoje wynalazki jako ćwiczenia. Najpierw wymyśla czynność, jaka jest do zrobienia, a potem konstruuje urządzenie, które wykonuje ją lepiej.

Zadanie 1. (0–1 p.)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Rafał Kosik zastosował w utworze narrację [A B], w której [C D].

A. pierwszoosobową	C. narrator nie ujawnia się ani nie komentuje wydarzeń
B. trzecioosobową	D. narrator jest uczestnikiem opisywanych wydarzeń

Zadanie 2. (0–1 p.)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Opony w rowerze Niki mogły świadczyć o tym, że dziewczyna

- A. lubiła najbardziej dwa kolory – pomarańczowy i czarny.
- B. przejechała na nim wiele kilometrów.
- C. kupiła go niedawno.
- D. pożyczyła go od Neta.

Zadanie 3. (0–1 p.)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Martensy to

- A. okulary.
- B. słuchawki.
- C. buty.
- D. spodnie.

Zadanie 4. (0–1 p.)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Żyrostat wynalazł

- A. Felix.
- B. tata Felixa.
- C. Net.
- D. tata Neta.

Zadanie 5. (0–2 p.)

Wyjaśnij, dlaczego baterie słoneczne „w naszym klimacie nie są zbyt wydajne, ale i tak się opłacało”.

Zadanie 6. (0–3 p.)

Uzupełnij tabelę na podstawie tekstu. Zapisz przykłady trzech wynalazków, z których nazw nie wynikało ich zastosowanie, i wyjaśnij, do czego służyły.

Wynalazek	Zastosowanie
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Zadanie 7. (0–2 p.)

Wyjaśnij, co to znaczy, że wynalazki taty Felixa „pewnie nigdy nie wejdą do seryjnej produkcji”.

Zadanie 8. (0–2 p.)

a) Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Tatę Felixa można nazwać

A. malkontentem.

C. mitomanem.

B. maniakiem.

D. manipulatorem.

b) Uzasadnij swój wybór.

Zadanie 9. (0–2 p.)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe (zgodne z tekstem), albo F – jeśli jest fałszywe (niezgodne z tekstem).

Prawdopodobnie w przyszłości Felix pójdzie w ślady taty.	P	F
Net i Nika byli pod wrażeniem tego, co zobaczyli w domu kolegi.	P	F

Zadanie 10. (0–2 p.)

a) Wyjaśnij, do czego służą urządzenia GPS.

b) W jaki sposób Felix wykorzystał urządzenie GPS?

Zadanie 11. (0–2 p.)

Który z wynalazków wymienionych w przedostatnim akapicie tekstu byłby, twoim zdaniem, najbardziej przydatny w życiu codziennym? Uzasadnij swój wybór.

Zadanie 12. (0–3 p.)

Przeczytaj fragment tekstu.

Budowę labiryntu prowadził Ateńczyk. [...] Był on mistrzem we wszystkich sztukach. Miasta zamawiały u niego posągi bogów i bohaterów i ludzie zjeżdżali się z daleka, na uroczyste święta, aby podziwiać kunszt tego artysty, o którym mówiono, że umie w drzewo lub w kamień tchnąć duszę żywą, tak iż ma się wrażenie, jakby postacie jego ruszały się, chodziły, patrzyły. [...]

Był godny sławy, ponieważ wynalazł mnóstwo rzeczy pożytecznych, na przykład świder, grundwę¹. Król kochał go tak bardzo, że nie chciał się z nim rozstać nawet wtedy, gdy [ten] trapiiony tęsknotą za ojczyzną, usilnie prosił o pozwolenie wyjazdu. Król nie pozwolił. [...]

Wówczas [...] wymyślił nowy i niesłychany sposób ucieczki. Z ptasich piór, sklejonych woskiem, sporządził olbrzymie skrzydła, dla siebie i dla swojego syna, Ikara.

Jan Parandowski, *Legendy kreteńskie* (fragmenty)

a) Jak miał na imię bohater, o którym jest mowa w tekście?

¹ grundwaga – przyrząd do wyznaczania poziomej linii.

b) Jak nazywa się zbiór utworów, opowiadający o bóstwach i istotach nadprzyrodzonych, z którego pochodzi przytoczony fragment?

c) Na podstawie obu tekstów uzasadnij, że tata Felixa i Ateńczyk byli do siebie podobni.

Zadanie 13. (0–1 p.)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

Wyraz *wyczesana* użyty w takim znaczeniu jak w wypowiedzi Neta we współczesnej polszczyźnie jest

A.	przestarzałym słowem,	ponieważ	1.	wyszedł z powszechnego użycia.
			2.	niedawno pojawił się w języku polskim.
B.	nowym słowem,		3.	często stosuje się go w języku potocznym.

Zadanie 14. (0–1 p.)

Zastąp innym słowem wyraz podkreślony w podanym zdaniu.

„Nika pierwsza, dystygowanym gestem, uniosła filiżankę do ust i ostrożnie upiła łyk”.

Zadanie 15. (0–1 p.)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych. Odwołaj się do swojej wiedzy.

Synonimem słowa *karbowany* jest wyraz

A. wydłużony.

B. falisty.

C. krzywy.

D. wygięty.

Zadanie 16. (0–1 p.)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Antonimy do wyrazu *aromatyczny* to:

A. cuchnący, zepsuty, nieprzyjemny, obrzydliwy.

B. brzydki, śmierdzący, korzenny, przeźroczysty.

C. upajający, pachnący, balsamiczny, orzeźwiający.

D. wonny, waniliowy, mętny, klarowny.

Zadanie 17. (0–2 p.)

Wyjaśnij, jaki związek z zainteresowaniami Neta ma jego przezwisko.

Zadanie 18. (0–1 p.)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wyrażenie przyimkowe z *domu* w zdaniu: „Wprowadziłem do niego trasę z domu do szkoły” pełni funkcję

- A. orzeczenia. B. dopełnienia. C. okolicznika. D. przydawki.

Zadanie 19. (0–2 p.)

a) Podaj przymiotnik niezawierający cząstki *jaskrawo-*, którego pisownia ilustruje zasadę ortograficzną obowiązującą również w pisowni słowa *jaskrawożółte*.

b) Odwołaj się do swojej wiedzy i uzasadnij pisownię wyrazów *jaskrawożółte* oraz *czerwono-żółte*.

Zadanie 20. (0–1 p.)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. lub 3.

Na podstawie zaprezentowanego fragmentu tekstu można stwierdzić, że *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi* jest przykładem utworu z gatunku

A.	fantastyki naukowej,	ponieważ przedstawia	1.	wydarzenia, których tematem jest przestępstwo i poszukiwanie jego sprawcy.
			2.	przygody bohaterów w czasie ich podróży, m.in. do krajów egzotycznych.
B.	fantasy,		3.	wydarzenia osnute na przewidywanych osiągnięciach nauki i techniki.

Możesz skorzystać z tabeli o rodzajach powieści na s. 10.